

Suuri nälkä

Tehtävä, oppikirjan sivut 103-110.

Nälkä tappoi 30 % suomalaisista suurina nälkävuosina 1695–1697 – jos nälkä nyt veisi 30 % nyky-suomalaisista, kuolleita olisi 1,5 miljoonaa. Nälkään ei kuitenkaan nykyään kuoltaisi samoista syistä. Teollistuneessa ja tietoteknistyneessä maassa muutaman vuoden vaihtelevan kylmät säät ja kato eivät veisi ruokaa suusta kolmannekselta kansasta. Toista oli 300 vuotta sitten. Ihmisten oli tultava toimeen sillä, mitä lähipelloilta saatiin.

Säät vaihtelivat oudosti jo vuonna 1689: kesä oli kuuma ja kuiva, talvi kummallisen kylmä. 1691 kevät tuli aikaisin, vuotta myöhemmin niin myöhään, että ihmisiä paleltui huhtikuussa. Touku-kuussa 1693 satoi paksusti lunta, sitten oli niin lämmintä, että sato korjattiin heinäkuussa. Koko Eurooppaan tuli 1695 pitkän talven jälkeen kylmä ja sateinen kesä; lunta tuli kesäkuussakin

Toukotöihin päästiin Suomessa juhannuksena ja syksyllä halla vei viljan. Siementä ei paljoa ollut ja mitä oli, sen vei edellisvuotta pahempi halla. 1696 oli vielä kurjempi – helmikuussa lähtivät jäät, muuttolinnut palasivat ja vilja kylvettiin. Maaliskuussa talvi tuli takaisin ja tuhosi kasvun. Jos jotain säästy, sen veivät elokuun hallat. Vuosi 1697 oli pahin, sateet pilasivat kaiken viljan. Mustasaaren seurakunnasta kerrottiin, että kurjuutta ei sanoin voi kuvailla. Monet papistosta söivät pettua ja olkia, katajanmarjoja käytettiin juomaksi. Kajaanissa lapset söivät vanhempiaan.

Eläinten raadot ja muu sanoin kuvaamaton olivat köyhien ainoa ruoka. He vaeltelivat ympäriinsä ja kerjäsivät. Tästä aiheutui niin vakavaa sairautta, että 30 ja enemmänkin pantiin samaan hautaan, kuitenkin tässä seurakunnassa kuolleet saivat arkut.

Hollolasta valitettiin, että niinet ja oljet oli syöty ja suurin osa asukkaista oli jättänyt talonsa, kuljeskellut sinne tänne elintarpeitten puutteessa, syönyt epätavallista ja luonnotonta ruokaa, kuten raatoja, hevosia, vuotia ja muuta sellaista, jota ei voi mainita, kun pettu ei ankan talven takia puusta irtaantunut. Vehkanjuuret oli jo edellisinä vuosina kerätty ja syöty. Ne, jotka söivät vahingollista niintä, pöhöttyivät ja useimmat kuolivat siihen sekä nälkään.

Ruuan puute aiheutti muitakin tauteja: nälkäkuumeeksi nimitettiin ilmeisesti lavantautia ja sen sukuista pilkkukuumetta ja punatautia. Ne eivät suoraan johtuneet nälästä, mutta kaikenlaisen hätäravinnon pilaama ruuansulatuselimistö tarjosi niille otollisen maaperän. Myös keuhkokuume tappoi herkästi nälän heikentämiä ihmisiä.

Valtakunnassa oli viljaa Skoonessa ja Liivinmaalla, mutta suomalaisilla ei ollut varaa ostaa sitä, eikä Kaarle XI:n hallitus suostunut tukitoimiin. Kansalle tarkoitettua viljaa oli aivan liian vähän, osa siitä hukkui mereen ja osa kuljetuksista myöhästyi. Maahan saatuja pieniä viljaeriä kruunu vahti tarkoin. Ne myytiin täydellä hinnalla, valtio ei halunnut menettää äyriäkään. Kruunu ei armahtanut veroissakaan; se antoi vain vähäisiä lievennyksiä, ja ahnaimmat voudit kiersivät vaatimassa kruunun saatavia, vaikka pahimpia heistä yritettiin tappaakin.